

K VÝSTAVĚ

RADOST

19. 1. – 6. 3. 2022

STUDIJNÍ
MATERIÁLY NEJEN
PRO PEDAGOGY

OBSAH

- 1 O VÝSTAVĚ
- 2 TEMATICKÉ ODDÍLY
- 3 TÉMA RADOST
- 4 OTÁZKY A NÁMĚTY
NEJEN DO VÝUKY
- 5 DALŠÍ ODKAZY A ZDROJE

1 O VÝSTAVĚ

ÚVOD

Galerie výtvarného umění v Ostravě se rozhodla uspořádat výstavu, která tematizuje radost jako gesto solidarity, naděje i lásky a je symbolickým poděkováním všem, kteří se angažovali v nelehkém období pandemie. Cílí na prosté lidské radosti a měla by být vnímána jako odlehčená vizuální mozaika přinášející radost plynoucí z obsahu zastoupených děl (maleb, kreseb, grafik, soch), z jejich estetické hodnoty a z hravé koncepce jejich vzájemného komponování. Více než čtyřicet uměleckých děl ze sbírek GVUO je rozděleno do tematických oddílů, v nichž jsou zastoupeny různé výtvarné projevy od tradičního zobrazivého umění klasické malby a sochy 19. století přes jazyk impresionismu a moderny až k postmoderním konceptuálním přístupům. Součástí výstavy je také umělecká intervence konceptuálního umělce a performerera [Františka Kowolowského](#).

náhled do výstavy, foto Roman Polášek

Rudolf Žebrok / Zátiší s ovocem, 1947, GVUO

ZASTOUPENÍ UMĚLCI

Karel Adamus, Daniel Balabán, Nikolaj Petrovič Bogdanov-Bělskij, Josef Čapek, František Zdeněk Eberl, Emil Filla, Viktor Frank, Augustin Handzel, Vlastimil Hofman, Miloš Jiránek, Michal Kalhous, Beneš Knüpfer, Anton Kolig, Konstantin Alexejevič Korovin, František Kowolowski, Otakar Kubín, Piotr Alexejevič Levčenko, Emanuel Krescenc Liška, Filip Andrejevič Maljavin, Josef Mařatka, Jiří Načeradský, Otmar Oliva, Eduard Ovčáček, Dita Pepe, Jan Preisler, Pavla Sceranková, Jakub Schikaneder, Antonín Slaviček, Jiří Surůvka, Jindřich Štreit, Franta Uprka, Joža Uprka, Tomáš Vaněk, Jan Zrzavý, Rudolf Žebrok, František Ženišek

náhled do výstavy, foto Roman Polášek

náhledy do výstavy, foto Roman Polášek

TEMATICKÉ ODDÍLY

Výstava je rozdělena do osmi tematických oddílů. Možných podtémat, kterých by se do radosti vešlo, je několik. Konkrétní výběr byl v režii samotného kurátora. Některým je věnována větší pozornost, jiné jsou na výstavě obsaženy okrajově, či jen uvozeny vtipem. Každému podtématu je přiřazena jedna výstavní stěna, nebo její část. Důležité je také zmínit, že tato témata se často objevují v dějinách umění nejen 20. století.

TOUHA

Co je touha? Žádostivost, vášeň, nenaplněná touha po uspokojení? O co usilujeme, po čem toužíme a o čem sníme? Každý má jiný objekt své touhy, který si přeje vlastnit. Může být materiální (peníze, dům, předměty, zvířata, lidé...), nebo nemateriální povahy (poznání, schopnosti, pocity, dovednosti...). Touha nás může tížit a omezovat, nebo pohánět k realizaci, učení a seberozvoji.
snění / nenaplnění / přání / chtíč / neklid

MILENCI

Milenci jsou ztělesněním touhy a lásky. Vyjadřují vzájemnou fyzickou i duševní blízkost. Jsou pohrouženi do sebe a svět kolem nich se stává živější a krásnější. Slavné milenecké dvojice jsou častou inspirací a motivem, který nacházíme napříč časem ve všech druzích umění. Touha po lásce, péči a přijetí je přirozenou potřebou lidí i zvířat od nepaměti.
láska / důvěra / opora / sdílení / vášeň

DĚTI

Děti jsou květy lásky. Jsou čisté, křehké i silné zároveň, milující, spontánní a hravé. Zrcadlí nám naše slabosti a svým radostným bytím nám ukazují lehkost, kterou jsme pod tíhou zodpovědnosti a očekávání ze strany druhých ztratili. Děti si všímají drobných věcí, které dospělým unikají a dokáží se z nich radovat. Žijí přítomností, věří na zázraky a jsou nezatížené myšlenkami, předsudky a dalším balastem. Každý člověk má své vnitřní dítě, i když dospěje a zestárne. Občas se nám připomene, ale většina z nás mu nevěnuje svou pozornost a právě děti nám jej připomínají.
radost / bezstarostnost / bezpečí / přítomný okamžik / hravost

POHYB / BĚH / TANEC

Pohyb může být nepatrný, jemný, plynulý, pomalý, nebo nespoutaný, prudký, trhaný, rychlý a divoký. Pohyb je život, růst, neustálá proměna, směřování... Přináší energii, probouzí dobrou náladu a pocity štěstí. Vyplavuje stres, uvolňuje tělo a posiluje svaly. Pohybem byli fascinováni i umělci a snažili se jej zachytit kresbou, malbou, pohyblivými objekty nebo později fotografií či videem. Pohyb je také vyjadřovacím prostředkem tance a nachází v něm inspiraci mnoho dalších forem umění. Může být komunikačním kanálem, jehož prostřednictvím se dají sdělovat pocity i myšlenky. Přináší pocit svobody, uvolňuje tělo i mysl a probouzí spontánní radost a euforii z pohybu. Je společenskou aktivitou napříč kulturami a bývá významnou součástí slavností, tradic a rituálních obřadů. Bez pohybu bychom zůstali stát na místě a nikam bychom se neposunuli, ať už ve fyzické rovině, v konání či našem osobním směřování.
energie / proudění / dynamika / směřování / uvolnění

HOSTINA / JÍDLO

Hostina představuje hojnost a společenskou událost. Setkáváme se na ní u jednoho prostřeného stolu s rodinou, přáteli, kolegy, sousedy a společně oslavujeme svátky, tradice, narození, narozeniny, výročí i něčí památku. U stolu jsme si všichni rovni a užíváme si slasti spojené s jídlem, dobrým pitím a přítomností blízkých. Hostina nemusí být vždy jen okázalá a honosná. Není jen o bohatosti vybraných pokrmů, ale především o lásce, s níž je připravována.
hojnost / veselost / komunikace / jídlo / setkávání

SVĚTLO

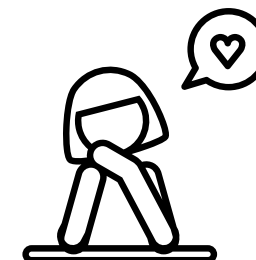
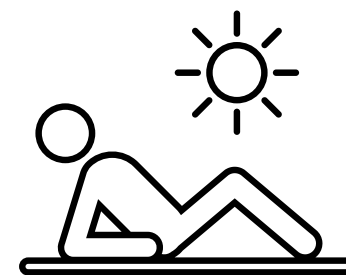
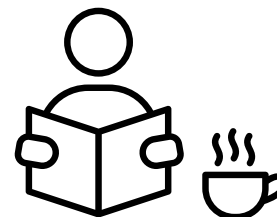
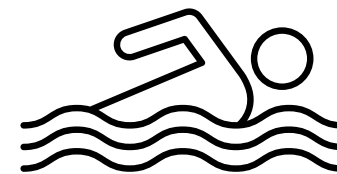
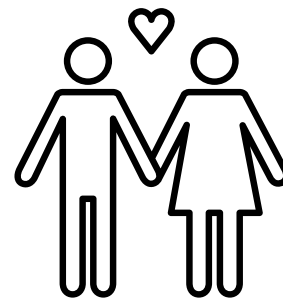
Světlo dává život. Není jen fyzikální veličinou, ale znamená také moudrost a poznání. Poukazuje na duchovní hodnoty a spojuje člověka s jeho nitrem a radostnými pocity. Podle Bible stvoření světa začalo světlem. V knize Genesis se píše: *I řekl Bůh: „Budiž světlo!“ A bylo světlo. Viděl, že světlo je dobré, a oddělil světlo od tmy.*
slunce / energie / život / teplo / naděje

KOUPÁNÍ

Koupání přináší relaxaci a navozuje většinou příjemné pocity. Neslouží jen k očištění těla, ale v symbolické rovině i k očištění ducha. Může být velmi intimní, nebo sdílené s přáteli někde u vody. Spojujeme si jej s létem, sluncem, dovolenou a chvílemi, kdy nic nemusíme a můžeme se jen radovat z čirého bytí.
voda / léto / osvěžení / příroda / dovádění

TICHO

Ticho je vnější stav bez hluků a zvuků. Obrací pozornost do nitra k vnímání naší podstaty v přítomnosti. Můžeme jej v sobě nalézt kdykoli a kdekoli. Ve chvílích klidu a odpočinku, ale i v ruchu velkoměsta. Vnější ticho je však luxus, který ve světě plném zvukového smogu a neklidu těžko hledáme. Zažíváme ho v přírodě, ale i tam někdy dosahuje ruch civilizace. Často se jej snažíme přehlušit hovorem, zvuky, či hudbou ve snaze mu uniknout. Ticho totiž může být pro někoho spojováno s nudou, osamělostí nebo smutkem. Naslouchat mu je umění a kdo to dokáže, objeví tajemství světa, která jsou v něm skryta.
klid / samota / vnímání / hlubina / relaxace

CO JE TO RADOST?

Radost je příjemná emoce, kterou pociťujeme v reakci na uspokojení našich potřeb, či tužeb, jež jsou podmíněné úspěchem či ziskem. Je chápána jako protiklad bolesti. Slabší formou radosti je spokojenost, silnější formou je pocit štěstí. Radost může být tichá i hlučná, provázená veselostí a rozjařeností. Za nejčistší druh radosti považují někteří psychologové radost matky držící v náručí zdravé dítě.

Eduard Ovocáček / Milenci, 1990, GVUO

5 OTÁZKY A NÁMĚTY NEJEN DO VÝUKY

Který tematický oddíl výstavy vás nejvíce zaujal a proč?

Kterou formu byste zvolili, kdybyste měli vyjádřit téma radost? Obraz, sochu / instalaci, zvuk, nebo text?

Jaké asociace ve vás slovo radost vyvolává? Napište alespoň deset slov.

Jaká vůně vám evokuje radost?

Co ve vás vzbuzuje pocit radosti?

Pokuste se jednotlivé tematické oddíly výstavy vyjádřit výrazem, gestem, nebo pohybem.

Přečtěte si báseň Friedricha Schillera *Óda na radost* (1786), nebo si poslechněte její zhudebněnou formu Ludwiga van Beethovena.

Napište své reflexe / dojmy z výstavy.

Napište krátkou báseň na téma radost a využijte přitom některá níže uvedená slova.

slunce, rozhovor, voda, les, vítr, smích, něha,
tanec, pohyb, cesta, louka, hora, tráva,
ticho, kniha, ovoce, vzduch láska, vlna, tělo, koupání,
pohyb, květina, stůl, nebe, mech, oslava, touha,
úsměv, břeh, strom, hladina, vašeň,
údolí, pole, hlína, kůra, výlet

HOSTINA

Inspirujte se tematickým oddílem Hostina a udělejte si pohoštění se svými spolužáky ve škole, nebo po vyučování. Zajímavě a netradičně si prostřete stůl, ozdobte jej a přineste dobroty. Vychutnejte si nejen jídlo, ale především společně strávenou chvíli. Pokuste se odpoutat od mobilních telefonů a vnímejte se navzájem. Mobilní telefony využijte pouze k fotografické dokumentaci akce.

Nikolaj Petrovič Bogdanov-Bělskij / Svačina, 1910, GVUO

Nikolaj Petrovič Bogdanov-Bělskij (1868–1945) patří k významným ruským malířům konce 19. a první poloviny 20. století. Maloval převážně žánrové výjevy s náměty z venkovského života a portréty. Na obraze *Svačina* zachytil atmosféru letního odpoledne v zahradě. Postavy sedí u prostřeného stolu a užívají si společně příjemné chvíle. Prosvětlená paleta, jasná barevnost a hra světla a stínů umocňují impresionistické vyznění celého výjevu.

NALEZENÉ ZÁTIŠÍ

Najděte doma, nebo ve škole zajímavé zátiší. Nijak ho neupravujte a zaznamenejte mobilem, nebo fotoaparátem.

Michal Kalhous / Bez názvu (ze série Nemaluju), 2004, GVUO

Michal Kalhous (1967) patří ke generaci fotografů, která experimentuje s médiem a zkoumá jeho hraniční možnosti. Častým a typickým tématem jeho tvorby jsou zátiší, která připomínají každodenní realitu a lidský příběh obývaného prostoru.

MŮJ ODRAZ

Vytvořte zátiží z věcí, které vás charakterizují a zaznamenejte jej mobilem, nebo fotoaparátem.

ADAM A EVA

Na obraze od [Jana Preislera](#) (1872–1918) jsou namalovány dvě postavy, Adam a Eva.

Přečtěte si jejich příběh, zamyslete se nad ním a vytvořte k němu komiks, nebo ilustraci.

Vzpomenete si i na další slavné milenecké dvojice?

Jan Preisler / Adam a Eva, 1908, GVUO

Daniel Balabán / Léto 1969, 2014, GVUO

V LÉTĚ

Obraz *Léto 1969* reflektuje autorovy vlastní vzpomínky na letní prázdniny a zážitek z dětství. Předlohou pro malbu mu byla rodinná fotografie. Postavy na obraze jsou nezřetelné a čtou si časopis *Mladý svět*, ve kterém byla reportáž o přistání amerických astronautů na Měsíci.

Napadá vás, kde mohla být fotografie pořízena? Také rádi vzpomínáte na dětství? Pamatujete si na nějaké vaše zážitky z letních prázdnin? Inspirujte se obrazem a vytvořte koláž na toto téma. Použijte staré fotografie, ústřížky z novin a časopisů. Své dílo můžete dotvořit kresbou, nebo malbou.

Jindřich Štreit / Krátky, 1999, GVUO

KUDY KAM

Zaznamenejte pohyb člověka, zvířete, rostliny, nebo předmětu pomocí fotografie, nebo videa. Můžete využít i funkci mobilního fotoaparátu slow motion (zpomalený záběr).

POHYBLIVÁ KRESBA

Vyzkoušejte si jednu z nejstarších animačních technik tzv. flipbook (dříve pohyblivá kreslená knížka, o které se objevují zmínky již ve druhé polovině 19. století). Budete potřebovat tužku a svazek papírků, z něhož si vytvoříte malý bloček. Zvolte si jednoduchý motiv a rozkreslete jej v drobných posunech na pravý okraj papírků. Rychlým listováním si prohlédněte pohyb, který jste vytvořili.

Inspiraci a přesný návod naleznete v odkazu na poslední stránce těchto materiálů.

KRESBA PO SLEPU

Děti si rády hrají a někdy jen tak rády čmárají... pojdte to zkusit také! Připravte si papír, tužku a černý fix. Zavažte si oči a pokuste se poslepu nakreslit nějakou vzpomínku z dětství. Čím více věcí a detailů nakreslíte, tím bude výsledek zajímavější. Po dokončení si výtvar prohlédněte a některé linie čar zvýrazněte černým fixem. Můžete vybarvit i jejich vzniklé průniky.

Vlastimil Hofman / Dvojportrét, nedatováno, GVUO

MALBA HRAČKOU

Máte doma káču, nebo jinou pohyblivou hračku (mechanické autíčko, robota, brouka...)? Připravte si velký formát papíru a nádobu s barvou (tuš, tempera, akryl). Namočte do barvy část, kterou se hračka dotýká podkladu a pohybujte s ní po papíře. Sledujte, jak hračka vytváří kresebný záznam v rytmu svého pohybu. Tuto hravou techniku využívali například výtvarníci [Milan Grygar](#) nebo [Petr Nikl](#).

ZVUKY V OBRAZE

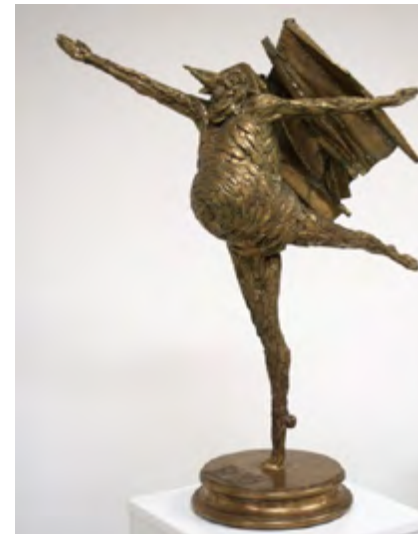
Prohlédněte si výstavu, vyberte si jedno dílo a zkuste k němu doma, nebo ve škole vytvořit zvukovou nahrávku. U díla z tematického oddílu Hostina můžete použít zvuky příborů, talířů, cinkání sklenic, hlasy... U díla z oddílu Koupání můžete nahrát zvuky vody, šum listí stromů, zvuky linoucí se koupalištěm, které je plné lidí...

SVĚTLO – STÍNY

Pozorujte světlo a stíny v krajině, nebo ve městě (na fasádách a střechách domů, chodnicích, zábradlí, schodištích...). Pokuste se je zachytit fotoaparát, nebo mobilem. Svůj snímek převedte do kresby, nebo malby.

Antonín Slaviček / Františkánský kostel v Bechyni, 1896, GVUO

Otmar Oliva / I tak to jde, 1987, GVUO

HMOTA V POHYBU

Vytvořte figurální sochu. Pomocí hlíny, plastelíny, nebo modelíny se pokuste vyjádřit pohyb.

Významnou součástí tvorby Otmara Olivy (1952) představují volné plastiky, návrhy a realizace liturgických předmětů, reliéfní výzdoba, úpravy interiérů kaplí a kostelů. Inspiraci nehledá jen v biblické tematice, ale také v řecké mytologii. Prohlédněte si jeho sochu *I tak to jde*. Jak na vás působí? Jakou emoci by mohla znázorňovat? Připomíná vám nějakou fantaskní postavu?

PROSTOR PRO POZNÁMKY

DALŠÍ ODKAZY A ZDROJE

WEBOVÉ ODKAZY

Ludwig van Beethoven / Óda na radost

<https://www.youtube.com/watch?v=-kcOpyM9cBg>

Petr Nikl / Pijavice

<https://www.youtube.com/watch?v=NougOmEbP1U>

Návod na flipbook

<https://animuj.cz/druhy-animace/flipbook/>